

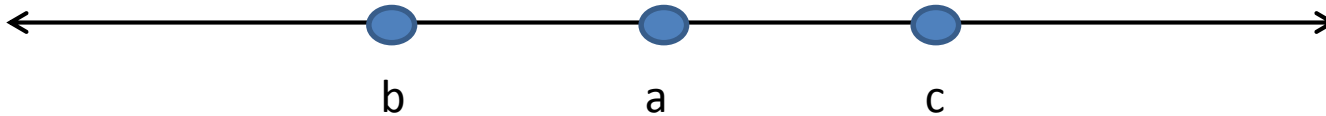
MATEMATİK

EŞİTSİZLİKLER

A – Eşitsizlik

- ❖ Merhaba arkadaşlar, bu dersimizde basit eşitsizlikleri inceleyeceğiz.
- Eğer a , b 'ye eşit değilse bunu $a \neq b$ biçiminde gösteriyoruz.
- $a \neq b$ (a , b 'den farklı ise)
  - $a > b$, « a , büyüktür b 'den» yada
  - $a < b$, « a , küçüktür b 'den» olur.
- Sayı doğrusunda, soldaki sayı, sağdaki sayıdan daima küçüktür. Yani sayılar, sağa doğru gidildikçe büyür.

- Yukarıdaki sayı doğrusuna göre;
- $b < a < c$

B – Gerçel (Reel) Sayı Aralıkları

1. Kapalı Aralık

- $a < b$ olsun. a ve b de dahil, a ile b arasındaki sayıları, $a \leq X \leq b$ şeklinde gösteririz. Ve a ve b de dahil, a ile b arasındaki sayılar, $x \in [a, b]$ kapalı aralığının elemanlarıdır. Bunu sayı doğrusu üzerinde, (a ve b kapalı olduğu için içi dolu olarak) şu şekilde gösteririz.

- $[a, b]$ kapalı aralığı sayı doğrusu üzerinde kalın kırmızı çizgi ile gösterilmiştir.

B – Gerçel (Reel) Sayı Aralıkları

2. Açık Aralık

- $a < b$ olsun. a ve b 'yi almazsak, a ile b arasındaki sayıları,
- $a < X < b$ şeklinde gösteririz. Ve a ve b 'yi dahil etmediğimiz için, a ile b arasındaki sayılar, $x \in (a, b)$ açık aralığının elemanlarıdır. Bunu sayı doğrusu üzerinde, (a ve b açık olduğu için içi boş olarak) şu şekilde gösteririz.

- (a, b) açık aralığı sayı doğrusu üzerinde kalın kırmızı çizgi ile gösterilmiştir. Sadece a ile b arasındaki sayıları ifade etmiş oluyoruz

B – Gerçel (Reel) Sayı Aralıkları

3. Yarı Açık Aralık

- a dahil fakat b dahil değil. a dahil olduğu için, köşeli parantez ile gösteriyoruz. b dahil olmadığı için normal parantez ile gösteriyoruz. $[a, b)$ $a \leq x < b$

- a dahil değil fakat b dahil. a dahil olmadığı için, açık parantez ile gösteriyoruz. b dahil olduğu için köşeli parantez ile gösteriyoruz. $(a, b]$ $a < x \leq b$

B – Gerçel (Reel) Sayı Aralıkları

- Örnek
- $(-5, 3]$ aralığındaki tam sayıların toplamı kaçtır?
- a) -4   b) -3   c) -2   d) 0   e) 3

B – Gerçel (Reel) Sayı Aralıkları

- **Cevap**
- $(-5, 3]$ aralığındaki tam sayıların toplamı kaçtır?
-5 dahil değil, çünkü açık aralık;
3 dahildir, çünkü kapalı aralık;

$$(-4) + (-3) + (-2) + (-1) + (0) + (1) + (2) + (3) = -4$$

- **a) -4**   b) -3   c) -2   d) 0   e) 3

C – Eşitsizliğin Özellikleri

1. Bir eşitsizliğin her iki yanına aynı sayı eklenirse ya da çıkarılırsa eşitsizliğin yönü değişmez.
  - $a < b$ ise; $a + c < b + c$
  - $a < b$ ise; $a - c < b - c$
2. Bir eşitsizliğin her iki yanını pozitif bir sayı ile çarpılırsa ya da bölünürse eşitsizliğin yönü değişmez.
  - $a < b$ ve $c > 0$ ise; $a \cdot c < b \cdot c$
  - $a < b$ ve $c > 0$ ise; $a : c < b : c$

C – Eşitsizliğin Özellikleri

3. Bir eşitsizliğin her iki yanını negatif bir sayı ile çarpılırsa ya da bölünürse **eşitsizlik yön değiştirir.**

- $a < b$ ve $c < 0$ ise; $a \cdot c > b \cdot c$
- $a < b$ ve $c < 0$ ise; $a : c > b : c$

4. 0 ile 1 arasındaki sayıların üssü büyür ise sayı küçülür.

- $(0 < a < 1 \text{ ve } n \in \mathbb{N}^+)$ ise $a^n < a$

- $a = \frac{1}{2}$ olsun. $(\frac{1}{2})^2 = \frac{1}{4}$ tür. Ve $\frac{1}{4} < \frac{1}{2}$ dir.

C – Eşitsizliğin Özellikleri

5. Aynı yönlü eşitsizlikler taraf tarafa toplanabilir.
- $a > b$ ve $c > d$ ise; $a + c > b + d$

C – Eşitsizliğin Özellikleri

6. $a \cdot b < 0$ ise a ve b zıt işaretlidir.
7. $a \cdot b > 0$ ise a ve b aynı işaretlidir.
8. $a < b$ ve $b < c$ ise; $a < c$ olur.
9. $n \in \mathbb{N}^+$ ve $0 < a < b$ ise $a^n < b^n$ olur.
10. $n \in \mathbb{N}^+$ ve $a < b < 0$ olmak üzere;
  - n çift sayma sayısı ise, $a^n > b^n > 0$
  - n tek sayma sayısı ise, $a^n < b^n < 0$
11. a ile b aynı işaretli olmak üzere; ($a \cdot b > 0$)
  - $a < b$ ise; $\frac{1}{a} > \frac{1}{b}$ dir.

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- Aşağıdaki işlemleri inceleyiniz.
- $-1 < 2$ ise; $-1 + 4 < 2 + 4$ yani; $-3 < 6$
- Eşitsizliğin her iki tarafına aynı sayı eklenirse eşitsizlik yön değiştirmez.
- $-1 < 2$ ise; $-1 - 4 < 2 - 4$ yani; $-5 < -2$
- Eşitsizliğin her iki tarafından aynı sayı çıkarılırsa eşitsizlik yön değiştirmez.

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- Aşağıdaki işlemleri inceleyiniz.
- $-1 < 2$ ise; $-1 \cdot 4 < 2 \cdot 4$ yani; $-4 < 8$
- Eşitsizliğin her iki tarafı pozitif bir sayı ile çarpılırsa, eşitsizlik yön değiştirmez.
- $-1 < 2$ ise; $-1 \cdot (-2) < 2 \cdot (-2)$ yani; $2 > -4$
- Eşitsizliğin her iki tarafı negatif bir sayı ile çarpılırsa, eşitsizlik yön değiştirir.

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- Aşağıdaki işlemleri inceleyiniz.
- $-2 < -1$ ise; $(-2)^2 < (-1)^2$ yani; $4 > 1$
- Negatif iki sayının çift kuvveti alınırsa, eşitsizlik yön değiştirir.
- $-2 < -1$ ise; $(-2)^3 < (-1)^3$ yani; $-8 < -1$
- Negatif iki sayının tek kuvveti alınırsa, eşitsizlik yön değiştirmez.

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- Aşağıdaki işlemleri inceleyiniz.
- $a = \frac{1}{2}$ ise; $a > a^2 > a^3 > \dots$
- $\frac{1}{2} > \frac{1}{4} > \frac{1}{8} > \dots$
- Sıfır ile bir arasındaki sayıların (Pozitif basit kesirlerin) üssü büyütülürse sayı küçülür.

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- $3x - 18 < -x + 14$ olduğuna göre x 'in alabileceği doğal sayı değerleri kaç tanedir?
- a) 10   b) 9   c) 8   d) 7   e) 6

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Çözüm**
- $3x - 18 < -x + 14$ olduğuna göre x 'in alabileceği doğal sayı değerleri kaç tanedir?
- Bu tür eşitsizliklerde, aynı denklem çözmede olduğu gibi, bilinenler bir tarafta bilinmeyenler bir tarafta toplanır.
- $3x + x < 14 + 18$ olur.
- $4x < 32$ Her iki tarafı 4'e bölersek; $x < 8$ elde ederiz.
- Doğal Sayılar = $\{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, \dots\}$
- a) 10   b) 9   **c) 8**   d) 7   e) 6

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Örnek**
- $4 < x - 4 \leq 7$ olduğuna göre x 'in alabileceği doğal sayı değerleri toplamı kaçtır?
- a) 27   b) 28   c) 29   d) 30   e) 38

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Çözüm**
- $4 < x - 4 \leq 7$ olduğuna göre x 'in alabileceği doğal sayı değerleri toplamı kaçtır?
- $4 < x - 4 \leq 7$ (x 'i bulmak için, yalnız bırakmamız gerekir. Bunun için, her tarafa + 4 eklenir)
- $4 + 4 < x - 4 + 4 \leq 7 + 4$ ise; $8 < x \leq 11$
- $9 + 10 + 11 = 30$
- a) 27   b) 28   c) 29   **d) 30**   e) 38

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Örnek**
- $-10 \leq -2x \leq -8$ olduğuna göre x 'in alabileceği tam sayı değerleri çarpımı kaçtır?
- a) 4   b) 10   c) 20   d) 30   e) 40

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Çözüm**

- $-10 \leq -2x \leq 8$ olduğuna göre x 'in alabileceği tam sayı değerleri çarpımı kaçtır?

- X 'i yalnız bırakmak için her tarafı -2 'ye böleriz.

- $\frac{-10}{-2} \geq \frac{-2x}{-2} \geq \frac{-8}{-2}$ ise; $5 \geq x \geq 4$ bulunur.

- $5 \cdot 4 = 20$

- a) 4   b) 10   **c) 20**   d) 30   e) 40

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- $4x - 8 < 5 < x + 4$ eşitsizlik sistemini sağlayan kaç tane x tam sayısı vardır?
- a) 1   b) 2   c) 3   d) 4   e) 5

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Çözüm**

- $4x - 8 < 5 < x + 4$ eşitsizlik sistemini sağlayan kaç tane x tam sayısı vardır?

- $4x - 8 < 5$ ise $4x < 13$ ise $x < \frac{13}{4}$

- $5 < x + 4$ ise $1 < x$ olur. İki eşitsizlik birleştirilirse;

- $1 < x < \frac{13}{4}$ bulunur. Tam sayı istendiğine göre; $\frac{13}{4} = 3,25$ tir.

- Yani; $1 < x < 3,25$ olur. O halde 2 ve 3 olabilir

- a) 1   **b) 2**   c) 3   d) 4   e) 5

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- $4 < y < 8$
- $4x = y + 16$ olduğuna göre, x 'in tanımlı olduğu en geniş aralık aşağıdakilerden hangisidir?
- a) $1 < x < 2$ b) $2 < x < 4$ c) $5 < x < 6$ d) $1 < x < 4$
e) $1 < x < 5$

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Çözüm**

- X'e ulaşmak için her iki tarafı 4'e bölersek;

- $4x = y + 16$ $\frac{4x}{4} = \frac{y+16}{4}$ $x = \frac{y+16}{4}$ bulunur.

- $4 < y < 8$ ifadesinde y kısmını x yapabilmek için; 16 ekleyip 4'e bölmek gerekir. Buradan hareketle;

- $\frac{4+16}{4} < \frac{y+16}{4} < \frac{8+16}{4}$ $5 < x < 6$ eşitsizliği elde edilir.

- a) $1 < x < 2$

- b) $2 < x < 4$

- c) $5 < x < 6$

- d) $1 < x < 4$

- e) $1 < x < 5$

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- Örnek
- $3 < x \leq 7$
- $-2 < y \leq 2$
- olduğuna göre, $2x + 3y$ 'nin alabileceği en büyük tam sayı değeri ile en küçük tam sayı değerinin toplamı kaçtır?
- a) 15   b) 16   c) 20   d) 21   e) 25

C – Eşitsizliğin Özellikleri

- **Çözüm**

- $2 / 3 < x \leq 7$ ise $6 < 2x \leq 14$

- $3 / -2 < y \leq 2$ $-6 < 3y \leq 6$ bulunan bu eşitsizlikler taraf tarafa toplandığında;

- $-6 + 6 < 2x + 3y \leq 14 + 6$

- $0 < 2x + 3y \leq 20$

- En büyük tam sayı: 20

- En küçük tam sayı: 1

- $20 + 1 = 21$

- a) 15   b) 16   c) 20   **d) 21**   e) 25